

Simanainen muistelee

□ Tämä kirjoitukseni ei perustu omiin muistoihini, koska tulin Rääkkylään vasta 1960-luvun alussa. Kirjoituksen perustana ovat historian kirjoitukset, kunnanhallituksen ja -valtuuston pöytäkirjat ja haastattelut.

Historia kertoo, että Rääkkylän asutus alkoi 1500-luvulla, jolloin nykyisen Rääkkylän alueella lienee ollut vain kolme asuttua taloa. Vasta Stolbovan rauhan (1617) jälkeen asutus alkoi kasvaa.

Rääkkylän kylistä vanhin on Oravilahti, joka syntyi ruohorantaisen samannimisen lahden lounaaseen viettävälle törmälle. Nykyinen Rasivaara oli aikanaan Oravilahden takamaata. Myöhemmin 1700-luvulla Rasivaaran asutus kasvoi Oravilاهtea suuremmaksi. Rasivaarasta muodostuikin Rääkkylän alueen pääkylä.

Kun Rääkkylä erosi Kiteestä omaksi kappeliseurakunnaksi, se tunnettiin aluksi Oravilahden - vanhimman kylän - nimellä. Oravilahden Usvanmäelle rakennettiin vuonna 1739 vaatimaton kappelikirkko. Nykyisin kirkon paikkaa Oravilahdella osoittaa muistokivi. Rasivaarasta muodostuikin sitten pitäjän asukasluvultaan suurin ja monessa suhteessa toimivin kylä.

Ihan ensimmäinen Kiteen kappelikuntaan kuuluva Rääkkylän kirkko sijaitsi nykyisessä kirkonkylässä. Kun kirkko Ison vihan aikana hävitettiin, rakennettiin tuo Oravilahden kappelikirkko. Kun kirkko paloi, syntyi riita uuden kirkon paikasta. Lopulta kirkko rakennettiin kirkonkylään, nykyisen kirkon paikalle 1793. Tämäkin kirkko paloi vuonna 1837.

Nykyinen kirkko rakennettiin vuosina 1849-1851. Kirkko oli saanut lopullisen paikkansa. Kuntakeskuksehan ovat yleensä lähteneet muodostumaan kirkon ympärille, niin kävi myös Rääkkylässä.

Laivaliikenne muutti asetelmia

Laivaliikenteen alkaminen Joensuuhun 1800-luvulla paransi Rääkkylän liikenteellistä asemaa ratkaisevasti. Rääkkylä oli liikenteellisesti jopa hyvässä asemassa.

Parhaimmillaan laivat liikennöivät Rääkkylän alueella jopa 11 satamassa. 1900-luvun alussa rakennettu Kivisalmen kanava toi laivaliikenteen kirkonkylään, jonka aseman kunnan keskuksena vahvistui.

Paksuunniemeen rakennettiin meijeri ja mylly, syntyi kaksi satamaa, kunnanhallin-

Taistelulu kirkonkylän paikasta I

non ja seurakunnan toiminta tuli kirkonkylään. Ensimmäinen kansakoulu perustettiin kirkonkylään 1890-luvun lopussa.

Lääkäriin virkatalo, samoin kunnalliskoti rakennettiin kirkonkylään 1920-luvulla. 1950-luvulla rakennettiin kunnalliskodin viereen sairausasto.

Kirkonkylään rakennettiin suojeluskunnantalo, joka aikanaan siirtyi useiden seurojen omistukseen. Sodan jälkeen ruotsalaisen Rättvikin kunnan avustamana rakennettiin kirkolle terveystalo, joka palvelee nykyisin nuorisotalona.

Kirkonkyläläiset perustivat vuonna 1953 Rääkkylän Oppikoulu yhdistyksen. Yksityinen oppikoulu aloitti toimintansa 1950-luvun puolivälissä.

Millainen Rasivaara oli 1950-luvulla?

Rasivaarassa oli oppilasmäärältään suurin kansakoulu. Nykyisen Lähivakuutuksen, silloisen Rääkkylän Vakuutusyhdistyksen toimintaa hoidettiin Rasivaarassa. Toiminta siirtyi kirkolle vasta 1960-luvulla.

Rasivaarassa oli pitäjän toimivin nuorisoseura. Se oli juuri saanut valmiiksi pääasiassa talkootyönä rakennetun nuorisoseurantalonsa, Rasihoivin, joka oli pitäjän paras koontumispaikka.

Järjestötoiminta Rasihoivin valmistuttua oli kylällä virke-

Laivaliikenne satamiseen paransi merkittävästi Rääkkylän liikenteellistä asemaa ja vahvistivat kirkonkylää kunnan keskuksena.

ää, ja Rasivaaran Osuuskassa oli liikevaihdoltaan suurin rahalaitos paikkakunnalla.

Rasivaara-Kompakan alueella oli voimakastahtoisia luottamushenkilöitä. Ilmeisesti itsetunto kylällä oli suuri. Se oli havaittavissa vielä 1963, jolloin tulin Rääkkylään.

Autoliikenne paransi Rasivaaran asemaa

Mikä sitten sai Rääkkylässä 1950-luvun lopulla pitäjän ”manneralueen” eli Rasivaaran, Kompakan, Niemisen, Sintsin, Haapasalmen, Salokylän ja Pötsönlahden rasivaaralaisten johdolla vaatimaan, että tuleva kunnallinen rakentaminen pitää tapahtua Rasivaaran kyläkeskukseen, josta olisi jopa seurannut kuntakeskuksen siirtyminen Rasivaaraan?

Palveluvarustus kirkolla oli parempi, mutta laivaliikenne oli loppunut, joten kirkonkylän liikenteellinen asema oli huonontunut. Rasivaara sijaitsi keskempänä kunnan aluetta.

Ennen kuutostien valmistamista autoliikenne Joensuusta etelään Kiteelle, Savonlinnaan, Lappeenrantaan kulki Rasivaaran kautta. Linja-autot pysähtyivät Rasivaarassa.

Minunkin ensimmäinen käyntini Rääkkylässä tapah-

tui joskus 1940-50-luvun vaihteessa linja-automatkalalla Imatralle. Maantieliikenteen tullessa ainoaksi liikennemuodoksi Rasivaara oli liikenteellisesti erittäin hyvässä asemassa.

Kompakaan vai kirkonkylään?

Kunnallinen rakennustoiminta 1900-luvun alun vuosikymmeninä oli pääasiassa kansakoulujen rakentamista kyliin. Viimeiset koulupiirit perustettiin ja koulurakennukset rakennettiin sodasta selvitettyä 1940-luvun lopussa ja 1950-luvun alussa. Muut kunnalliset rakennukset olivat olleet lääkärintalo ja kunnalliskoti, jotka oli rakennettu jo ennen sotia.

Kunnanhallituksen ja -valtuuston pöytäkirjoja tutkimalla olen saanut selville, että kunnalla oli tulevasta rakennuskohteista ohjelma, jonka mukaan ensimmäisenä kiireellisyysjärjestyksessä oli kunnalliskodin sairausaston rakentaminen, toisena kirkonkylän uuden koulun rakentaminen ja kolmantena Kompakan uuden koulun rakentaminen.

Lääkärintalon rakentaminen oli edelleen kahdeksannella tilalla, kaukana tulevaisuudessa, vaikka vakainaista kunnanlääkäreitä ei ollut saatu palkatuksi.

Kompakan koulupiirin asukkaat tekivät valtuustolle esityksen Kompakan koulun rakentamisesta ennen kirkonkylän koulua. Esitystä käsiteltiin valtuuston kokouksessa 6. syyskuuta 1958. Kompakalaisten esityksestä ei tehty päätöstä tuossa kokouksessa, vaan valtuusto päätti pyytää kunnanhallitukselta uutta ohjelmaa kunnan tulevien rakennusten rakentamisjärjestyksestä.

Kunnanhallituksen laatimaa uutta rakentamisohjelmaa käsiteltiin jo valtuuston seuraavassa kokouksessa 3. marraskuuta. Kunnanhallituksen esittämä tarkistettu rakennusohjelma ei ollut muuttunut koulujen osalta: kirkonkylä ensin, sitten vasta Kompakka.

Ensimmäisellä tilalla, kuten aiemminkin, oli kunnalliskodin sairausaston rakentaminen, jonka rahoitus oli varmistunut Kelan ja työllisyysvaroista myönnettävän työllisyyslainan ansiosta.

”Lääkäreitä ei tule, ellei vastaanottotiloja ole”

Kunnanlääkärintalon rakentaminen oli edelleen kahdeksannella tilalla, vaikka Kuopion lääninlääkäri kuntaan lähettämässään kirjeessä kiirehti rakentamista ja esitti lääkärintaloa rakentamisohjelmassa

Ennen kuutostien valmistamista autoliikenne Joensuusta etelään Kiteelle, Savonlinnaan ja Lappeenrantaan kulki Rasivaaran kautta.

sa ensimmäiselle sijalle.

Lääninlääkäri perusteli esitystään toteamalla, ettei Rääkkylä tule saamaan pysyvää lääkäreitä, ellei uusia vastaanottotiloja ja asuntoa rakenneta. Kirjeessä todetaan, että Rääkkylässä on ollut pitkään vain lyhytaikaisia lääkäreitä ja nyt virka on hakusaarrossa.

Edelleen lääninlääkäri esitti, että koko terveydenhuolto tulisi keskittää Rasivaaraan ja uusi lääkärintalo rakentaa Rasivaaran kyläkeskukseen, koska se on liikenteellisesti paremmassa asemassa kuin kirkonkylä.

Kirjeessä esitettiin vielä, että vähävaraisella Rääkkylällä olisi tässä tilanteessa mahdollisuus saada valtionapua lääkärintalonsa rakentamiseen.

Kansalaiskoulu teki tuloaan. Kansakoululain ja siitä heinäkuussa vuonna 1958 annettun asetuksen mukaan kurssimuotoinen koulutus tuli aloittaa jo syyskuulla 1958.

Kunnanhallitus perusteli rakennusjärjestyksellä, että koulurakennukset Rääkkylä pystyy rakentamaan, koska valtionrahoitus (avustus ja laina) on jopa 95 prosenttia rakennuskustannuksista.

Kirkonkylän koulun rakentamista ensimmäisenä puoltaa kansalaiskoulun tilojen rakentaminen sen yhteyteen. Valtionavun saaminen lääkärintalon rakentamiseen on kovin epävarmaa, joten rakentamiseen ei voitu ryhtyä heti. Eikä valtionapua sitten koskaan saatukaan, vaan lääkärintalo oli rakennettava kokonaan kunnan varoin, pääasiassa lainalla.

Valtuuston kokouksessa 3. marraskuuta 1958 ei päätetty rakennusohjelmasta muuta kuin, että lääkärintalo rakennetaan heti, kun valtionapu on myönnetty. Jo tuossa kokouksessa esitettiin, että lääkärintalo tulee rakentaa Rasivaaraan. Valtuusto kuitenkin päätti, että sijoituspaikasta päätetään myöhemmin.

**Ilkka Simanainen
Kuvat: Jouko Kaasinen**

Rasivaaran terveystalosta käytiin 1950-luvulla kunnassa kovaa kädenvääntöä. Nykyisin rakennus on yksityiskäytössä.